

Vergaderjaar 1985–1986

19 222

Vaststelling van het invoerings- en overgangsrecht voor de Wet op het wetenschappelijk onderwijs en van het tijdstip van inwerkingtreding van die wet alsmede wijziging van die wet en van enige andere wetten (Invoeringswet WWO)

Nr. 12

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG
Ontvangen 5 maart 1986

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
HOOFDSTUK I. ALGEMEEN	2
1.1. Inleiding	2
1.2. De (eerste) nota van wijziging	2
1.3. Algemene beschouwingen	4
1.4. Academische ziekenhuizen	7
1.5. De inspectie	8
HOOFDSTUK II. PLANNING EN BEKOSTIGING	8
HOOFDSTUK III. INVOERINGS- EN OVERGANGSRECHT	12
HOOFDSTUK IV. DEREGULERINGSTOETSING	15
HOOFDSTUK V. ARTIKELN	15

HOOFDSTUK I. ALGEMEEN

1.1. Inleiding

Van de vragen en opmerkingen van de zijde van de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen, vervat in het eindverslag, hebben wij met belangstelling kennis genomen. In deze nota is de indeling van de memorie van antwoord gevolgd. Bij deze nota is een (tweede) nota van wijziging gevoegd, die er voornamelijk toe strekt door middel van de Invoeringswet WWO de nieuwe WWO op een aantal punten te actualiseren, in het bijzonder in verband met de derde en vierde nota van wijziging op het voorstel van Invoeringswet WHBO (titulatuur en twee-jarige planning-cyclus), in verband met de ontwikkelingen rond het instituut van de personeelsraad bij het academisch ziekenhuis, verbonden aan een rijksuniversiteit, en in verband met het deelplan interuniversitaire instituten. Met name dit laatste heeft tot een betrèkkelijk groot aantal technische wijzigingen geleid. Verwezen zij naar de toelichting op die nota van wijziging. Voorts zijn bij de nota van wijziging de artikelen van de nieuwe WWO en van het onderhavige wetsvoorstel voorzien van «kopjes» en is zowel aan die wet als aan dit wetsvoorstel een inhoudsopgave toegevoegd, een en ander ter verbetering van de toegankelijkheid van de wetgeving voor degenen die daarmee moeten werken.

1.2. De (tweede) nota van wijziging

Van de erkentelijkheid van de leden van de P.v.d.A.-fractie voor de in de memorie van antwoord gegeven antwoorden en de waardering voor de in de nota van wijziging vervatte voorstellen, voor zover deze de beleidsruimte van de instellingen vergroten, hebben wij met genoegen kennis genomen.

Wij hebben er kennis van genomen, dat de leden van de C.D.A.-fractie erkentelijk waren voor de verduidelijking van de status van het wetsvoorstel, dat merendeel juridisch-technisch van aard is, maar niettemin enkele onderwerpen regelt waarover een inhoudelijke discussie gewenst is. Met waardering hebben wij kennis genomen van de bereidheid van deze leden de behandeling van het wetsvoorstel op korte termijn af te ronden.

De leden van de C.D.A.-fractie konden in het algemeen instemmen met de bij de memorie van antwoord gevoegde (eerste) nota van wijziging, die eveneens voornamelijk technisch van aard was. Ook de thans bijgevoegde nota van wijziging is voornamelijk technisch van aard. In antwoord op de vraag van deze leden, welke waarborgen de minister heeft inzake het overleg tussen de zusterfaculteiten inzake de benoeming van hoogleraren, nu de bevoegdheid van de minister vervalt om nadere regelen te stellen en ook de verplichting van de bijzondere instellingen de minister te informeren over vacatures en benoemingen van hoogleraren vervalt, merken wij het volgende op. Ingevolge de nieuwe WWO worden aan een openbare universiteit de hoogleraren benoemd door het college van bestuur. Bij een bijzondere universiteit – maar dit is geen wijziging ten opzichte van de huidige regeling – worden de hoogleraren benoemd door of namens het bestuur van de vereniging of stichting waarvan de bijzondere universiteit uitgaat. Aan een bijzondere meldingsplicht voor dat verenigings- of stichtingsbestuur van vacatures en benoemingen is geen behoefte. Zulk een bijzondere meldingsplicht wat vacatures en benoemingen van hoogleraren betreft geldt ook niet voor de colleges van bestuur van de openbare universiteiten. Een meldingsplicht is daarnaast ongewenst, omdat zij naar ons oordeel afbreuk doet aan de eigen verantwoordelijkheid van de benoemde instantie en het gevaar in zich heeft, dat bemoeiing van de zijde van de minister of zijn ministerie wordt uitgelokt. Wat de benoe-

mingsprocedure betreft voorziet de nieuwe WWO zelf in de noodzakelijke waarborgen. Wij wijzen op de gehandhaafde bepalingen van artikel 85 ter zake van de advisering door de faculteitsraad: de voorbereiding van het advies door de benoemingsadviescommissie met een voorgeschreven samenstelling, de inschakeling door die commissie van de besturen van de desbetreffende vakgroepen en onderzoeksinstituten en het voorgeschreven overleg met de zusterfaculteiten alvorens de faculteitsraad zijn advies uitbrengt aan het college van bestuur waarbij alle in de zaak gewisselde stukken aan dat college moeten worden overgelegd. Wij menen dat dit voldoende waarborgen zijn waarop – uit de aard der zaak gedetailleerde – ministeriële voorschriften over de wijze waarop het overleg met de zusterfaculteiten moet worden gevoerd, geen positieve invloed zullen uitoefenen. Gevreesd moet worden, dat dergelijke voorschriften in de praktijk ongewenst bureaucratisch zullen functioneren.

Met genoegen hebben wij vastgesteld dat de leden van de C.D.A.-fractie instemden met de voorstellen ter verbetering van de rechtsbescherming, met de voorstellen in het kader van de harmonisatie van wetgeving en met die inzake de aanpassing aan de tussentijdse wetgeving. Verwezenlijking van de HOAK-voorstellen – mits geaccordeerd door de Staten-Generaal – vergt inderdaad wijziging van de hoger onderwijswetgeving.

De leden van de C.D.A.-fractie stelden nog enkele vragen bij de voorstellen, vervat in de eerste nota van wijziging, tot het aanbrengen van correcties en andere technische wijzigingen. In antwoord op de vraag van deze leden omtrent de richtlijnen ter zake van het aantal assistenten in opleiding (aio's) mogen wij primair verwijzen naar de discussie in het kader van het wetsvoorstel Aanpassing vormgeving tweede fase. In de systematiek van het onderhavige wetsvoorstel is de desbetreffende ministeriële bevoegdheid beter op haar plaats in het z.g. onderwijskundige hoofdstuk dan in het hoofdstuk inzake de planning en bekostiging van de universiteiten. De aanwezigheid van aio-plaatsen is een deugdelijkheidseis voor de universiteiten. De ministeriële bevoegdheid om – indien noodzakelijk – richtlijnen ter zake van het aantal plaatsen voor aio's vast te stellen, achten wij in het huidige wettelijk kader een gewenst aanvullend instrument. Wij wijzen er tenslotte nog op, dat dit instrument uitdrukkelijk door de Tweede Kamer bij amendement op het voorstel van de nieuwe WWO is ingevoegd.

In antwoord op de vraag van deze leden met betrekking tot de minimum-zittingstermijn voor buitenuniversitaire leden merken wij op, dat in de nieuwe WWO zoals dat ook het geval is onder de vigerende wetgeving, slechts minimum-zittingstermijnen voor het lidmaatschap van de onderscheiden raden zijn opgenomen. De exacte vaststelling van de zittingstermijnen (artikelen 60, vierde lid, en 79, zesde lid) wordt overgelaten aan de desbetreffende universitaire reglementen. Wij menen, dat er geen doorslaggevende reden is ten aanzien van de zittingstermijn voor de buitenuniversitaire leden van de universiteitsraad een andere regeling te treffen dan die welke voor alle andere raadsleden geldt.

Op de opmerkingen van de leden van de C.D.A.-fractie over de facultaire herindeling wordt elders in deze nota ingegaan.

In antwoord op de vragen van de leden van de D'66-fractie met betrekking tot ons voorstel de minimum-zittingstermijn voor studenten in de universiteitsraad van twee jaren te brengen op één jaar, merken wij het volgende op. Naar ons oordeel zal een zittingstermijn van twee jaren een drempelverhogende werking hebben ten aanzien van de bereidheid van een student zich voor het lidmaatschap van de universiteitsraad beschikbaar te stellen. Wij zijn van mening, dat het aan de betrokken student zelf dient te worden overgelaten om te beslissen of zijn studie toelaat dat hij zich na een eerste jaar voor een tweede jaar voor de universiteitsraad beschikbaar stelt. De student kan een en ander zelf het beste afwegen. Bovendien is – op grond van dezelfde overwegingen – in

de nieuwe WWO de minimum-zittingsduur voor studentleden van de faculteitsraad en van de raad van de universiteit met één faculteit ook op één jaar gesteld (artikelen 79, derde lid, en 134, derde lid). Zeer onlangs hebben wij protesten tegen een zittingstermijn van twee jaren voor studentleden van de universiteitsraad, ontvangen van de zijde van de raad van de rijksuniversiteit te Groningen en van die van de raad van de Landbouwhogeschool te Wageningen.

1.3. Algemene beschouwingen

Wij hebben er kennis van genomen, dat de leden van de P.v.d.A.-fractie de aanpak onderschreven, nu zoveel mogelijk wijzigingen in de nieuwe WWO aan te brengen die samenhangen met te verwachten wijzigingen in andere wetsvoorstellen, en dat deze leden het daarbij voor lief namen dat eventuele nu niet te voorziene wijzigingen in die andere wetsvoorstellen weer tot nadere wijzigingen in het onderhavige voorstel zouden moeten leiden. Wij hebben begrip voor de opmerking van deze leden, dat het geheel van wettelijke maatregelen niet de schoonheidsprijs voor methodisch wetgeven verdient. Zoals deze leden evenwel erkenden, kan nu eenmaal alles niet op alles wachten. Van de waardering die deze leden uitspraken voor de inzet en het tempo waarmee nu de verschillende wettelijke regimes op elkaar werden afgestemd, hebben wij met erkentelijkheid kennis genomen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten met nadruk afstand te nemen van de opvatting, dat aan een Kaderwet hoger onderwijs geen behoefte meer zou bestaan nu een aantal wettelijke regelingen die afzonderlijk voor HBO en WO gelden, op elkaar zijn afgestemd. Ondanks de harmonisatie die thans plaats vindt in de afzonderlijke wetgeving, leverde dit naar het oordeel van deze leden geen groei-model op waarlangs vergroting van de samenhang kan worden bereikt. Deze leden pleitten voor duidelijkheid voor de betrokkenen in h.b.o. en het w.o. over de samenhang naar inhoud en structuur van onderwijs en onderzoek in de beide subsystemen en naar de weg die op langere termijn moet worden bewandeld om tot één stelsel van hoger onderwijs te komen.

Wij merken hierover het volgende op. Reeds vanaf het einde van de jaren '60 bestaat het streven de beide deelsystemen van het hoger onderwijs, het h.b.o., het w.o. en sedert enige tijd ook de Open Universiteit, beter op elkaar af te stemmen, zodat na verloop van tijd een samenhangend stelsel van hoger onderwijs kan ontstaan. In de loop der jaren zijn daartoe verschillende strategieën gebruikt. Er werden commissies ingesteld om per studierichting te bestuderen of pendanten van h.b.o. en w.o. beter op elkaar konden worden afgestemd, er werd gepoogd deelexperimenten op te zetten, waarvoor ook geld beschikbaar werd gesteld. Er werd discussie gevoerd over een totaalvisie op de toekomst van het hoger onderwijs, de deelstromen werden inhoudelijk/juridisch gereorganiseerd. Naar aanleiding van de motie-Beinema/Lansink (kamerstukken II, 15 034 nr. 6) is vanaf 1978 onderzocht in hoeverre de samenhang in het hoger onderwijs kan worden vergroot via een ontwikkelingswet waarin een kader is geschapen voor de ontwikkeling van één samenhangend stelsel van hoger-onderwijsvoorzieningen. In de drie concepten die uiteindelijk werden gepubliceerd (1980, 1982 en 1985) werd op verschillende wijzen en via verschillende instrumenten getracht de deelsystemen op elkaar af te stemmen. Hoezeer de concepten ook van elkaar verschilden, zij bevatten primair een aantal basisinstrumenten:

- a. een poging het gescheiden overleg tussen h.b.o. en w.o. te harmoniseren;
- b. harmonisatie van de afzonderlijke wetgeving;
- c. introductie van een samenhangend planningsstelsel;
- d. een experimenteerkader, waarbinnen instellingen zelf aan de ontwikkeling vorm kunnen geven.

Uitdrukkelijk was in de concepten geen totaalvisie op het hoger onderwijs in de toekomst gegeven: er was sprake van een strategie van waaruit de resultaten van het boven, onder a t/m d, vermelde uiteindelijk tot die visie zouden moeten leiden.

Wij hebben uiteindelijk gemeend het ontwerp van de Kaderwet hoger onderwijs niet te moeten indienen om de volgende redenen:

a. de overlegstructuur is in de vorm van het samenhangend stelsel van overlegkamers, thans voldoende geharmoniseerd;

b. via de (Invoeringswet) WHBO en de (Invoeringswet) WWO zijn beide wetten op dit moment zeer duidelijk op elkaar afgestemd. Vele bepalingen zijn identiek en procedures zijn vergelijkbaar;

c. de planningbepalingen zijn afgestemd; het zal weinig moeite kosten om de gezamenlijkheid van de planningdocumenten in de vorm van bijvoorbeeld een hoger onderwijsplan tot stand te brengen;

d. afgezien van datgene wat op dit gebied reeds is verzevenlijkt, bestaan er plannen om het merendeel van de vigerende beperkende regels ten aanzien van de ontwikkeling van de instellingen te schrappen, waardoor de mogelijkheid tot innovatie (bijvoorbeeld door intensieve samenwerking tussen het h.b.o. en het w.o.) mogelijk wordt; deze plannen zijn, zoals bekend, vervat in de HOAK-nota.

Eén der uitdrukkelijke doelstellingen van die HOAK-nota is overigens ook de vergroting van de samenhang van de onderscheiden subsystemen (zie o.a. par. 3.5 van de nota). Wij zijn van mening, en zulks is ook uitgangspunt van de HOAK-nota, dat de rijksoverheid geen «totaal-visie» op het hoger onderwijs in de toekomst kan definiëren. De ontwikkelingen in het onderwijsveld zullen de gewenste richting moeten bepalen. In het licht van de gewenste vernieuwingsmogelijkheden van de instellingen is het vandaaruit niet zinvol elke (voorgestelde) vernieuwing van overheidswege te sanctioneren. In de HOAK-nota wordt derhalve van dergelijke procedures afgezien.

Resumerend, achten wij met de huidige wetsvoorstellen met betrekking tot het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs en de plannen uit de HOAK-nota een zeer goed instrumentarium ontwikkeld om tot een vergroting van de samenhang in het hoger onderwijs te komen. Om die reden hebben wij thans geen behoefte aan een afzonderlijke Kaderwet hoger onderwijs.

Ook de leden van de C.D.A.-fractie besteedden aandacht aan het streven naar de vergroting van de samenhang in het hoger onderwijs. Ter zake van hun opmerkingen over de Kaderwet hoger onderwijs, mogen wij verwijzen naar hetgeen hiervoren is geantwoord op de desbetreffende vragen van de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Het verheugt ons, dat de leden van de P.v.d.A.-fractie de naamgeving van het onderhavige wetsvoorstel wel wilden accepteren. De naam «Invoeringswet WWO» is inmiddels ingeburgerd of, zoals deze leden opmerkten, «het beestje (had) nu eenmaal deze naam». Het geheel moet inderdaad niet ingewikkelder worden gemaakt dan het al is.

Het verheugt ons, dat de leden van de V.V.D.-fractie de noodzaak onderschreven van een nauwkeurige regeling van de overgang van de oude naar de nieuwe situatie via het voorgestelde invoerings- en overgangsrecht. Van hun opmerkingen omtrent het karakter van een invoeringswet hebben wij kennis genomen. Naar aanleiding van hun desbetreffende opmerking wijzen wij erop, dat er in dezen geen sprake van is dat onder de vlag van het invoerings- en overgangsrecht inhoudelijke wetgeving wordt tot stand gebracht. In het onderhavige wetsvoorstel is sprake van een samenloop van enerzijds de regeling van het invoerings- en overgangsrecht en anderzijds inhoudelijke wetgeving. Deze samenloop is een gevolg van de omstandigheden zoals deze zijn geschetst in zowel de nadere memorie van antwoord bij het voorstel dat tot de nieuwe

WWO heeft geleid (kamerstukken II, 1983–1984, 16 802, nr. 13, blzz. 11 en 12), als in de memorie van toelichting bij het onderhavige wetsvoorstel (stuk nr. 3, blz. 2 en 3). Dat de strekking van het onderhavige wetsvoorstel, ook al draagt het de naam «Invoeringswet WWO», verder gaat dan het treffen van een regeling van het invoerings- en overgangsrecht blijkt duidelijk uit de inhoud van het voorstel en de nota van toelichting.

De leden van de fractie van D'66 stelden, mede in het licht van de in de memorie van antwoord gemaakte opmerkingen, de verhouding tussen het onderhavige voorstel en de beleidsnota «Hoger Onderwijs: Autonomie en Kwaliteit», de HOAK-nota, (kamerstukken II, 19 253) aan de orde. Zij stelden vast dat, althans naar hun mening, de voorstellen (nog) niet geheel op elkaar zijn afgestemd en zelfs hier en daar fundamenteel van elkaar afwijken. Zij drongen erop aan, de onderdelen van de nieuwe WWO of van het onderhavige wetsvoorstel waarop de HOAK-nota betrekking heeft, in werking te doen treden op een passend tijdstip na de behandeling van de HOAK-nota door de Staten-Generaal.

Naar aanleiding hiervan zij opgemerkt, dat in de memorie van antwoord reeds uitvoerig is ingegaan op de verhouding tussen enerzijds het onderhavige wetsvoorstel en anderzijds de HOAK-nota. Daarbij is onder meer gewezen op de onverbreekelijke samenhang van een aantal belangrijke voorstellen, vervat in de HOAK-nota: te weten de z.g. onderwijskundige voorstellen (de beoogde vrijheid van de universiteiten ten aanzien van de inrichting van het onderwijs en de in verband daarmee voorgestelde afschaffing van het z.g. Bijzonder Deel van het Academisch Statuut) en de voorstellen ten aanzien van de planning en bekostiging (de omschrijving van het werkterrein van de onderscheiden universiteiten, opgebouwd uit sectoren, en de negatieve verklaring van bekostiging). Voorts is in de memorie van antwoord gewezen op de noodzakelijke samenhang binnen het hoger onderwijs die gebaat is en zelfs vergroot kan worden door een gelijktijdige implementatie van de voorstellen uit de HOAK-nota, mits geakkordeerd door de Staten-Generaal, ten aanzien van en het hoger beroepsonderwijs en de Open Universiteit. Om deze redenen wijzen wij de introductie van de sector en van de negatieve verklaring van bekostiging in het kader van het onderhavige wetsvoorstel af. Zoals in de memorie van antwoord is gezegd (blz. 17), is het daarentegen wel mogelijk in het kader van het onderhavige wetsvoorstel de discussie te voeren over de introductie van een twee-jarige plancyclus. Het desbetreffende voorstel kan immers los worden gezien van de eerderbedoelde voorstellen van de HOAK-nota. In de memorie van antwoord is tegen de introductie van de twee-jarige plancyclus in het onderhavige wetsvoorstel bezwaar gemaakt op grond van de noodzakelijke samenhang binnen het hoger onderwijs. Dit argument is echter in een ander daglicht komen te staan nu bij de vierde nota van wijziging bij het voorstel van de Invoeringswet WHBO de twee-jarige plancyclus in de WHBO is geïntroduceerd. Bij de tweede nota van wijziging, die bij de onderhavige nota is gevoegd, is de twee-jarige plancyclus ook in het voorstel van de Invoeringswet WWO geïntroduceerd.

Opneming van de typische HOAK-voorstellen ter zake van de onderwijskundige vrijheid, de afschaffing van het Bijzonder Deel van het Academisch Statuut, de sector en de negatieve verklaring van bekostiging in de Invoeringswetten WHBO en WWO – voorstellen waarover nog dient te worden overlegd met de Staten-Generaal en waarvan bovendien de uitwerking en concretisering nog moeten plaatsvinden – zou ertoe leiden, dat de WHBO en de nieuwe WWO niet met ingang van 1 augustus 1986, onderscheidenlijk 1 september 1986 zouden kunnen worden ingevoerd. Wij achten dit niet aanvaardbaar, mede in verband met de ernstige gevolgen die dit voor de betrokken instellingen, personeelsleden en studenten zou hebben. Wat de WWO betreft dient de noodzakelijke herstructurering van het universitaire bestuur niet te worden vertraagd.

Bovendien is het zeer wenselijk de regeling van de planning en bekostiging van de universiteiten te actualiseren. De in het onderhavige wetsvoorstel ter zake opgenomen voorstellen zijn onmiskenbaar een duidelijke verbetering ten opzichte van de huidige wettelijke bepalingen. De HOAK-voorstellen ter zake bouwen op de in het wetsvoorstel neergelegde voorstellen voort. Wij menen dan ook, dat de nieuwe WWO zoals in het kader van het wetsvoorstel te herzien, een bruikbaar uitgangspunt vormt voor een meer autonoom stelsel van hoger onderwijs.

1.4. Academische ziekenhuizen

Naar aanleiding van de vragen en opmerkingen van de leden van de P.v.d.A.-fractie over de bestuursvorm van de academische ziekenhuizen merken wij het volgende op. De problematiek waarover de Projektorganisatie academische ziekenhuizen (POAZ) zich buigt, is niet beperkt tot de bestuursvorm van de academische ziekenhuizen. Ook over de planning en bekostiging van die ziekenhuizen in relatie tot de planning en bekostiging van enerzijds de universiteiten en anderzijds die in het kader van de volksgezondheid, en meer in het algemeen over de onderlinge relatie van enerzijds de universiteit en de faculteit der geneeskunde en anderzijds het academisch ziekenhuis, dient de POAZ te adviseren. Met deze leden zijn wij van oordeel, dat aan de discussie te dezen een einde moet komen en dat de reeds lang noodzakelijke duidelijkheid dient te worden verschaft. Het zou naar ons oordeel evenwel niet behoorlijk zijn om deze reden, nu de POAZ haar advies – dat dit jaar moet komen – nog niet heeft uitgebracht, thans reeds een beleidsstandpunt omtrent de bedoelde problematiek te bepalen en te publiceren. De eerste ondergetekende herhaalt evenwel de toezegging, gedaan in de memorie van antwoord, dat hij zijn standpunt zal bepalen en publiceren zo spoedig als dit mogelijk is na de ontvangst van het door de POAZ voor haar eindadvies uit te brengen (interim-)advies.

De leden van de C.D.A.-fractie gaven te kennen het antwoord op de vraag waarom een snel ingrijpen in de problematiek van de academische ziekenhuizen niet meer noodzakelijk is, onbevredigend te vinden. Zij vroegen ons in het bijzonder om een nadere visie uiteen te zetten over de ontwikkelingen inzake de bekostiging van de medische beroepsopleidingen in relatie tot de adviezen van de POAZ.

Wij merken te dien aanzien op, dat er thans van de zijde van de POAZ nog geen (interim-)rapportage over de planning en bekostiging heeft plaatsgevonden. Vooralsnog kan interferentie met het gevoerde beleid inzake postdoctorale opleidingen niet worden vastgesteld. Binnenkort zal de POAZ onder andere over dit onderwerp rapporteren en zal de eerste ondergetekende in zijn reactie daarop aandacht aan de gegeven relatie geven.

Naar de mening van de leden van de D'66-fractie werd in de memorie van antwoord (blz. 18) de indruk gewekt, dat de invoering van de in de HOAK-nota neergelegde voorstellen zou moeten wachten totdat de uiterst complexe problematiek van de verhouding tussen academische ziekenhuizen en universiteiten tot een oplossing is gebracht. Zij ontvingen hierover gaarne opheldering.

Ter geruststelling van deze leden zij opgemerkt, dat het in de memorie van antwoord (blzz. 17 en 18) verwoorde bezwaar tegen de introductie van een twee-jarige planningcyclus nu reeds in de nieuwe WWO, was gegrond op de eerder in deze nota vermelde noodzaak van samenhang tussen enerzijds de planning met betrekking tot de universiteiten en anderzijds die met betrekking tot de overige instellingen op het gebied van het hoger onderwijs, te weten de instellingen voor hoger beroeps-onderwijs en de academische ziekenhuizen. Nu, zoals eerder in deze nota gezegd, inmiddels bij de vierde nota van wijziging op de

Invoeringswet WHBO de twee-jarige plancyclus is geïntroduceerd in de planning met betrekking tot de instellingen voor hoger beroepsonderwijs is dit bezwaar weggenomen. Bij de tweede nota van wijziging op het onderhavige wetsvoorstel is dan ook de twee-jarige planningcyclus in de Invoeringswet WWO geïntroduceerd.

1.5. De inspectie

De leden van de P.v.d.A.-fractie gaven in een beschouwing over de kwaliteitsbewaking van het wetenschappelijk onderwijs weer, dat er thans een gecompliceerde discussie werd gevoerd over de verantwoordelijkheid voor het kwaliteitsbewakingsproces, waarbij door de instellingen enerzijds en de rijksoverheid anderzijds verschillende posities werden ingenomen. Deze leden gaven als hun mening te kennen, dat de instellingen voor de opzet en organisatie van de bewaking zelf de verantwoordelijkheid dienen te dragen. Onder aantekening van het feit dat het karakter van de rol van de rijksoverheid ter zake onverlet dient te blijven, delen wij deze visie.

De leden van de P.v.d.A.-fractie pleitten er opnieuw voor de inwerking-treding van de artikelen betreffende de inspectie uit te stellen. Wij zien daarin echter geen heil. Ook wij zijn van mening, en hebben dat reeds in de memorie van antwoord weergegeven, dat er nadere discussie over de uitwerking moet plaatsvinden alvorens er sprake kan zijn van een uitgebalanceerd systeem van kwaliteitsbewaking, waarbij de rol van de instellingen enerzijds en rijksoverheid anderzijds nauwkeurig is gedefinieerd. Het is ons niet duidelijk hoe dat uitwerkingsproces zou kunnen worden bevorderd door het uitstellen van de inwerkingtreding van de artikelen betreffende de inspectie van het wetenschappelijk onderwijs. Waarom het in werking laten treden van deze artikelen «niet verstandig en licht bedervend» zou kunnen uitwerken, zoals door deze leden werd gesteld, ontgaat ons.

Wij zijn verheugd over de door de leden van de C.D.A.-fractie betuigde instemming met de beschouwing over de inspectie van het wetenschappelijk onderwijs. De verschillen van inzicht over de taak en functie van de inspectie, waar de leden van deze fractie melding van maakten, zijn onderwerp van overleg in de HO-kamer. De conclusies van dat overleg zullen, in het kader van de behandeling van de HOAK-nota aan de Staten-Generaal worden gezonden. Het antwoord op de vraag van deze leden, of er zwaarwegende argumenten bestaan om voor het wetenschappelijk onderwijs van de inspectie af te zien, wordt ontkennend beantwoord.

Wij zijn erover verheugd, dat de leden van de fractie van de V.V.D. instemming betuigden met ons streven ter zake van de kwaliteitsbewaking in de eerste plaats met de betrokken instellingen tot overeenstemming te komen over de verantwoordelijkheidsverhouding tussen de rijksoverheid enerzijds en de instellingen anderzijds. Een eerstkomend overleg over dit onderwerp zal op 7 april a.s. plaatsvinden in de HO-Kamer, alwaar voorstellen tot uitwerking van de kwaliteitsbewaking in het kader van de HOAK-nota zullen worden besproken. Daarbij zal tevens het advies van de Advies Raad Hoger Onderwijs (ARHO) van 21 februari jl. over hetzelfde onderwerp aan de orde worden gesteld.

HOOFDSTUK II. PLANNING EN BEKOSTIGING

De leden van de P.v.d.A.-fractie verzochten om een iets gedetailleerdere uiteenzetting over de «output»-gerichtheid van het bekostigingsmodel. Naar aanleiding hiervan zij het volgende opgemerkt.

Wat betreft de bekostiging van onderwijstaken komt de «output»-gerichtheid het duidelijkst tot uitdrukking bij de berekening van de onderwijsvraag. Hierin spelen, naast historische aantallen eerstejaarsstudenten

en ramingen daarvan voor de toekomst, ook de aantallen afgestudeerden een rol. Op grond hiervan wordt per studierichting een afstudeerfactor (een soort numeriek rendement) bepaald, die jaarlijks wordt geactualiseerd. Met behulp van de afstudeerfactor wordt vervolgens ten aanzien van de instroom een onderscheid gemaakt tussen potentiële afvallers en potentiële afstudeerders. De potentiële afvallers worden gedurende 1,6 jaar bekostigd. Hierdoor wordt de instelling geprikkeld een kwalitatief goede propedeuse aan te bieden, die de oriënterende, verwijzende en selecterende functies voldoende vervult. De potentiële afstudeerders worden gedurende 4,5 jaar bekostigd. Dit prikkelt de instelling tot het aanbieden van kwalitatief goede vierjarige programma's, die de student in staat stellen binnen het vastgestelde tijdvak zijn studie te voltooien.

Door deze constructie van het onderwijsmodel leidt een hoger rendement bij een overigens gelijke instroom tot een hogere onderwijsvraag en dus tot een toename van de bekostiging.

Wat betreft de bekostiging van de onderzoektaken komt de «output»-gerichtheid het duidelijkst tot uitdrukking in het «A-1 promotieonderdeel». Het aantal verwezenlijkte promoties (zowel intern als extern) is hiervoor bepalend. Elke vier verwezenlijkte promoties (jaarlijks geactualiseerd gemiddelde over een aantal jaren) leiden tot bekostiging van één extra w.p.-plaats.

Daarnaast kan nog worden gewezen op het instrument van de voorwaardelijke financiering, dat is gericht op bevordering van de kwaliteit van de onderzoek-output. In de bekostiging komt dit tot uitdrukking in de omvang van het B-deel.

In antwoord op de vraag van deze leden omtrent de evaluatie van de voorwaardelijke financiering zij het volgende opgemerkt. Eind 1984 is een evaluatie-onderzoek naar de effecten van de voorwaardelijke financiering binnen de instellingen van wetenschappelijk onderwijs uitbesteed aan een universitaire onderzoekgroep. Dit onderzoek zal eind 1987 zijn afgerond. Het onderzoek wordt gefaseerd uitgevoerd:

- effecten op de besluitvormingsprocedures, met name op top- en middenniveau;
- effecten op de onderzoekers en het onderzoek zelf.

Eén van de aandachtspunten is de besturingslast die het systeem oproept dan wel veroorzaakt. Het eerste deelonderzoek is in januari jl. afgerond. Daarin zijn overigens geen aanwijzingen gevonden die extra besturingslast in verband met de voorwaardelijke financiering indiceren, zeker niet voor de gedemocratiseerde organen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af, in hoeverre verdere samenwerking tussen de instellingen geboden is en of die samenwerking ook een voorwaarde wordt geacht voor de uitvoering van de in de HOAK-nota geschetste afstandelijke besturing. Deze leden vroegen zich daarnaast, in het licht van dit wetsvoorstel af, of die samenwerking voldoende is geïnstrumenteerd.

Wij zijn van mening dat een verdere versterking van de samenwerking van de instellingen wenselijk is. Met deze leden delen wij de opvatting dat bij realisatie van de in de HOAK-nota voorgestelde plannen, het belang van die samenwerking toeneemt; niet alleen tussen instellingen van w.o. onderling, maar ook de samenwerking tussen instellingen van h.b.o. en w.o. De vraag of de wettelijke instrumentering voor de bevordering van de samenwerking tussen instellingen in de wetsvoorstel voldoende wordt geacht, beantwoorden wij bevestigend. Het wetsvoorstel bevat op een aantal plaatsen bepalingen die samenwerking tussen de instellingen mogelijk maken of bevorderen. Daarbij is niet alleen te denken aan de bepalingen omtrent het overleg, maar ook aan de bepalingen rondom de bestedingsvrijheid waardoor financiële besparingen vanwege samenwerking voor de instelling in het eigen budget besteedbaar blijven.

De leden van de P.v.d.A.-fractie informeerden naar ons standpunt ter zake van intermediaire bestuursorganen zoals een University Grants Committee voor de Nederlandse situatie. In het kader van de voorbereidingen van de HOAK-nota is in de ontwikkeling van een alternatieve besturingsconceptie ook gekeken naar dergelijke intermediaire organen. Voor de introductie van dergelijke organen is thans niet gekozen; wellicht zouden enkele van de nu bestaande problemen kunnen worden opgelost, maar het aantal nieuwe problemen dat door de introductie van een UGC zou worden geïntroduceerd, was dermate groot, dat daarvoor niet werd gekozen.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de leden van de C.D.A.-fractie, welke betekenis de onderhavige «tussenstap» heeft voor de invoering van het HOAK-regime wanneer de Tweede Kamer bij de HOAK-filosofie vraagtekens zou plaatsen, zij het volgende opgemerkt. Indien van de zijde van de Staten-Generaal – onverhoopt – ernstige bezwaren zouden bestaan tegen de typische HOAK-voorstellen (de vergroting van de onderwijskundige vrijheid van de instellingen, de afschaffing van het z.g. Bijzonder Deel van het Academisch Statuut, de introductie van de sector en de negatieve verklaring van bekostiging) en die bezwaren – eveneens onverhoopt – niet zouden kunnen worden weggenomen, zal de bij het onderhavige wetsvoorstel voorgestelde regeling van de planning en bekostiging van de universiteiten een «eindstap» blijken te zijn. Deze eindstap is op zich zelf indifferent ten aanzien van de vraag wie postdoctorale opleidingen zou moeten bekostigen. Zoals is uiteengezet in de memorie van antwoord en ook in de onderhavige nota, zijn wij van mening dat die typische HOAK-voorstellen onverbrekkelijk samenhangen en niet in de Invoeringswet WHBO en het onderhavige wetsvoorstel, kunnen worden «meegenomen». Na behandeling en naar wij hopen aanvaarding van de HOAK-nota door de Staten-Generaal zullen die voorstellen moeten worden uitgewerkt en worden geconcretiseerd in een wetsvoorstel tot wijziging van de WHBO, de WWO en de Wet op de Open Universiteit.

De opmerking van de leden van de C.D.A.-fractie, dat elementen die op zich zelf van waarde zijn, niet moeten worden weggeschoven tot na de behandeling en implementatie van de HOAK-nota, kunnen wij tot op zekere hoogte onderschrijven. Zoals in paragraaf 1.3 is gezegd, is dan ook de twee-jarige plancyclus geïntroduceerd in de WHBO bij de vierde nota van wijziging op de Invoeringswet WHBO en bij de tweede nota van wijziging bij het onderhavige wetsvoorstel in de nieuwe WWO. Wat de typische HOAK-voorstellen betreft zij verwezen naar hetgeen hierover in paragraaf 1.3 is opgemerkt naar aanleiding van de vragen en opmerkingen van de leden van de D'66-fractie.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met waardering kennis genomen van de beschouwingen over het overheidsplan en de relatie daarvan tot de ontwikkelingsplannen en spraken hun erkentelijkheid uit voor de verruiming van de bestemmingsvrijheid. In reactie op hun desbetreffende opmerking zij herhaald, dat de door hen bedoelde rechtszekerheid in belangrijke mate wordt verkregen door het voorschrift dat het financieringsmodel moet worden omschreven in het overheidsplan, zodat die omschrijving bespreekbaar en controleerbaar is. Voorts zij herhaald, dat de rijksbijdrage voor elke instelling afzonderlijk wordt vastgesteld bij de (begrotings)wet.

Naar aanleiding van de vragen en opmerkingen van de leden van de C.D.A.-fractie over de noodzaak het begrip «voorzieningen» te vervangen door het begrip «taken» merken wij op, dat het eerstgenoemde begrip veel meer omvattend is dan het laatstgenoemde begrip. Tot de «voorzieningen» behoren de «taken» in de zin van het onderhavige wetsvoorstel op het gebied van het onderwijs: de studierichting, de opleiding van de tweede fase en de korte opleiding ex artikel IX van de Wet twee-fasen-

structuur w.o. Tot het begrip «voorziening» behoren echter nog veel meer elementen: bij voorbeeld de leerstoel, (kostbare) apparatuur, een boeken-collectie enz. Dit maakt duidelijk, dat de vervanging van het begrip «voorzieningen» door «taken» een aanmerkelijke vermindering van de bemoeiing van de zijde van de rijksoverheid ten aanzien van de instellingen impliceert. De introductie van het begrip «taken» betekent derhalve – anders dan deze leden meenden – een vergroting van de zelfstandigheid en de beleidsruimte van de instellingen. Anders dan het begrip «voorzieningen» heeft het begrip «taken» uitsluitend betrekking op activiteiten in het kader van het onderwijs en onderzoek («programma's») en niet op allerlei ondersteunende rand- en nevenactiviteiten. Bovendien zal het begrip «taken» op een betrekkelijk hoog niveau worden omschreven in het overheidsplan. Wij verwijzen hiervoor naar de uiteenzetting ter zake in de memorie van toelichting (stuk nr. 3). Zoals in de memorie van antwoord reeds is gezegd (stuk nr. 8, blz. 19), is het overigens reeds enkele jaren zo, dat via een systeem van afspraken over door de instellingen uit te voeren «taken» afstemming plaatsvindt. Ook de regeling van de planning en bekostiging van de instellingen voor hoger beroepsonderwijs, zoals voorgesteld in de Invoeringswet WHBO, gaat uit van een benadering op grond van «taken». Wij spreken de hoop uit, dat deze uiteenzetting de weerstand van deze leden tegen de vervanging van het begrip «voorzieningen» door «taken» heeft weggenomen.

De leden van de fractie van de V.V.D. gaven te kennen enige zorg te hebben over de afstemming van de ontwikkelingsplannen en het overheidsplan. Werd het ontwikkelingsplan niet te zeer bepalend voor de inhoud van het overheidsplan, zo vroegen deze leden zich af. In aansluiting op datgene wat wij reeds in de memorie van antwoord ter zake van dit onderwerp hebben medegedeeld, merken wij op, dat ook andere documenten, maatschappelijke signalen e.d. aan de input-zijde van de overheidsplan zullen staan. De zorgvuldige procedure van overleg, advies en aanbieding aan de Staten-Generaal draagt er daarenboven zorg voor, in geval bepaalde signalen in het concept-plan naar het oordeel van de instellingen, Onderwijsraad en/of Staten-Generaal onderbelicht zijn gebleven, er in de procedure gelegenheid is tot het maken van opmerkingen die tot aanpassingen kunnen leiden.

Met deze leden zijn wij van mening, dat de instellingen van wetenschappelijk onderwijs een taak hebben in het fundamenteel onderzoek. Wij hebben er kennis van genomen dat deze leden er belang aan hechten het fundamentele onderzoek een plaats te geven in het overheidsplan en in de ontwikkelingsplannen. In de komende planningronde kan worden bezien of dit onderwerp thans voldoende aan de orde komt.

De twee-jarige planningcyclus, waarvan de leden van de fractie van de V.V.D. zich voorstander hadden betoond, is inmiddels bij de vierde nota van wijziging bij de Invoeringswet WHBO in de WHBO geïntroduceerd en bij de tweede nota van wijziging bij het onderhavige wetsvoorstel in de nieuwe WWO. Dit betekent dat in het ene jaar het overheidsplan voor het wetenschappelijk onderwijs wordt vastgesteld en in het daarop volgende jaar de ontwikkelingsplannen worden vastgesteld. Onverlet blijft dat zowel de op de ministeries van Onderwijs en Wetenschappen en Landbouw en Visserij betrekking hebbende hoofdstukken van de rijksbegroting en de universitaire begrotingen jaarlijks worden vastgesteld. De twee-jarige plancyclus heeft derhalve geen gevolgen voor de rijksbegroting. Aan de bepalingen van de comptabiliteitswet 1976 wordt op geen enkele wijze afbreuk gedaan.

De opmerkingen van de leden van de fractie van de V.V.D., dat uit het feit dat een wet is tot stand gekomen, niet voortvloeit dat het denken over de materie ophoudt, en dat voor wetgeving vooral de politieke haalbaarheid binnen de omstandigheden van het heersende tijdsgewricht en de wensen alsook het acceptatievermogen van de betrokkenen bepalend is, kunnen wij op zich zelf onderschrijven. Dit laat evenwel ons, in de

memorie van antwoord verwoord standpunt onverlet, dat de nieuwe WWO voorziet in een adequate bestuursstructuur voor de universiteiten, althans voor de eerstkomende jaren.

De leden van de fractie van de V.V.D. bleken niet overtuigd van de onwenselijkheid de negatieve verklaring van bekostiging reeds in het wetsvoorstel te introduceren. In aansluiting op onze opmerkingen in de memorie van antwoord en elders in deze nota, willen wij nogmaals benadrukken, dat er een onlosmakelijk verband bestaat tussen de verhoging van het aggregatieniveau (i.c. de invoering van sectoren zoals voorgesteld in de HOAK-nota) en de negatieve verklaring van bekostiging.

Naar aanleiding van de vragen van de leden van de D'66-fractie naar de bewaking van de uitvoering van de operatie «Taakverdeling en concentratie in het wetenschappelijk onderwijs», in het bijzonder die van de afspraken op het gebied van de vernieuwingsgelden, merken wij het volgende op.

In het algemeen geschiedt de bewaking van de uitvoering van de bedoelde operatie door het toezicht op de vereiste aanpassingen in de bestuursreglementen en de begrotingen van de instellingen. Voorts doen zich, gegeven de verscheidenheid van de in het geding zijnde belangen, een enkele keer situaties voor die maken dat belanghebbenden zich rechtstreeks tot ons wenden. In die gevallen wordt informatie ingewonnen bij het desbetreffende college van bestuur. In het algemeen geldt, dat de uitvoering van de taakverdelingsafspraken primair de verantwoordelijkheid is van de instellingen zelf. Dit neemt echter niet weg, dat documenten als Kroondocentenplannen en ontwikkelingsplannen op dit aspect mede worden bezien. Bovendien is er controle op de besteding van de fondsen die beschikbaar zijn in het kader van het sociaal beleid taakverdeling w.o.

Meer in het bijzonder toegespitst op de vernieuwingsgelden is het volgende op te merken. De uitkeringen uit de vernieuwingsfondsen vinden plaats aan de hand van de plannen die de instellingen indienen om de in de beleidsafspraken neergelegde intenties nader vorm te geven. Algemeen gezichtspunt is, dat van de instellingen wordt verwacht dat zij voor een zodanige financiële inbedding van de desbetreffende nieuwe activiteit zorg dragen, dat na afloop van de periode waarvoor de vernieuwingsgelden beschikbaar zijn, deze activiteit is overgenomen. In de brieven die op grond van de planvorming aan instellingszijde worden gezonden, evenals in de z.g. begrotingsbrieven in verband met de te verwachten rijksbijdrage, zijn «bedingen» opgenomen betreffende de evaluatie van de aanwending van de vernieuwingsgelden. Van de instellingen wordt uiteraard verwacht dat de middelen de overeengekomen bestemming krijgen doch evenzeer dat zij zich erop voorbereiden de financiële inspanning op termijn voor eigen rekening te nemen. Dat hiervan het effect kan uitgaan, dat de bestaande beleidsruimte ten gunste van de met vernieuwingsgelden gestimuleerde activiteiten wordt benut, achten wij een logisch en bedoeld gevolg. Met die gelden wordt immers gepoogd een eerste aanzet te geven tot profielvorming bij de instellingen.

De opmerking van de leden van de D'66-fractie inzake een daling van het middenplafond getuigt het laatste Algemeen Financieel Schema (AFS) ontgaat ons. Het komt ons voor, dat deze opmerking berust op een minder juiste interpretatie van de cijfers in de opeenvolgende Algemeen Financiële Schema's.

HOOFDSTUK III. INVOERINGS- EN OVERGANGSRECHT

Van de erkentelijkheid van de zijde van de leden van de P.v.d.A.-fractie voor onze nadere uiteenzetting over de opname van het voorstel de facultaire indeling in beginsel aan de instellingen zelf over te laten, hebben wij met waardering kennis genomen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af, of de feitelijke invoering van de nieuwe WWO door de behandeling en aanvaarding door de Staten-Generaal van de HOAK-nota te zijner tijd niet aan veranderingen onderhevig zou zijn. Zoals in de memorie van antwoord (stuk nr. 8, blz. 26) is uiteengezet zal het feitelijke invoeringsproces van de nieuwe WWO ten hoogste een jaar en drie maanden beslaan, althans voor zover het de openbare universiteiten betreft. Wat de bijzondere universiteiten betreft is maximaal een jaar meer nodig. Indien de Staten-Generaal de HOAK-nota hebben behandeld en – naar wij uiteraard hopen – ook hebben aanvaard, dient de uitwerking van de in die nota neergelegde gedachten plaats te vinden en dient een en ander te worden geconcretiseerd in een voorstel van een wet, waarbij de WHBO, de nieuwe WWO en de Wet op de Open Universiteit op de desbetreffende onderdelen worden gewijzigd. Dat wetsvoorstel zal de daarvoor geldende procedure moeten doorlopen. Het is niet aannemelijk dat het desbetreffende wetsvoorstel, na tot wet te zijn verheven, al in werking zal treden terwijl het proces van de invoering van de nieuwe WWO nog niet is afgerond. De feitelijke invoering van de nieuwe WWO zal naar ons oordeel door de behandeling en aanvaarding van de HOAK-nota te zijner tijd niet aan veranderingen onderhevig zijn. De wijzigingen die uit de HOAK-nota voortvloeien in de nieuwe WWO betreffen in het bijzonder het z.g. onderwijskundige hoofdstuk. De wettelijke opdrachten die moeten worden uitgewerkt in het z.g. Bijzonder Deel van het Academisch Statuut zullen immers moeten vervallen. Bovendien moeten enkele randvoorwaarden in dat hoofdstuk worden neergelegd ter bescherming van de student (men denke aan waarborgen voor diens keuzevrijheid en aan een landelijk stelsel van studiepunten) en in verband met internationale regelgeving (met name in verband met de EG-richtlijnen). Andere, minder ingrijpende, wijzigingen zullen het hoofdstuk inzake de planning en bekostiging betreffen (men denke aan de negatieve verkering van bekostiging op het niveau van de sector). Ten aanzien van de universitaire organen zullen geen nadere bepalingen van kracht behoeven te worden.

Wij betreuren het dat de leden van de C.D.A.-fractie nog niet overtuigd waren van de noodzaak de facultaire indeling aan de instellingen zelf over te laten. Wij merken in dit verband nog slechts op, dat die indeling in beginsel aan de instellingen zelf wordt overgelaten: er is immers voorzien in een preventief toezicht van de zijde van de betrokken minister, die in dat kader een hem voorgelegde facultaire indeling dient te toetsen aan de wet en het algemeen belang. Wij hebben er goed nota van genomen, dat deze leden zich het recht voorbehielden op deze kwestie terug te komen bij de mondelinge behandeling.

Het stemt ons tot voldoening, dat de leden van de C.D.A.-fractie instemden met de beschouwing over de begeleidingscommissie en van oordeel waren dat de vragen over de omvang en samenstelling van die commissie afdoende zijn beantwoord.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de leden van de fractie van de V.V.D., hoeveel extra tijd voor de bijzondere universiteiten nodig is om de nieuwe WWO in te voeren, merken wij het volgende op. Ingevolge het stelsel van de nieuwe WWO, dat op dit punt niet afwijkt van dat van de Wet universitaire bestuurshervorming 1970, dient het bestuur van de vereniging of stichting waarvan de bijzondere instelling uitgaat, met betrekking tot die bijzondere instelling een z.g. structuurregeling vast te stellen (artikel 137, tweede lid, van de nieuwe WWO). Ingevolge artikel D.27 van het onderhavige wetsvoorstel dient een nieuwe structuurregeling te zijn vastgesteld binnen een jaar na de inwerkingtreding van de nieuwe WWO. Bij de vaststelling daarvan vindt ingevolge artikel D.27 het in de Invoeringswet WWO ten aanzien van de invoering van de nieuwe WWO bij de openbare universiteiten zoveel mogelijk overeenkomstige toepassing.

De extra tijd waarnaar deze leden vroegen, is derhalve te stellen op een jaar.

De leden van de fractie van D'66 gingen in op de herziening van de indeling in faculteiten, die noodzakelijkerwijze voortkomt uit de afschaffing van de subfaculteit. Zij maakten melding van de discussie die thans binnen de instellingen van wetenschappelijk onderwijs plaatsvindt en vroegen ons om een overzicht van de in het veld in discussie zijnde varianten.

Bedoeld overzicht kunnen wij evenwel niet geven anders dan door een verwijzing naar de publikaties in de universitaire bladen. Uit die publikaties blijkt, dat op vele plaatsen een fundamentele discussie wordt gevoerd over de indeling in faculteiten, hetgeen ons verheugt. Een oordeel over de uitkomsten van die discussie kunnen wij eerst geven indien ons voorstel de indeling in beginsel aan de instellingen over te laten tot wet is verheven en de instellingen op grond daarvan in het kader van de goedkeuring van de bestuursreglementen ons de desbetreffende besluiten hebben doen toekomen.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van D'66, of er behoefte zou bestaan aan de introductie van nieuwe intermediaire organen op het niveau van de faculteit, zij opgemerkt dat dit een zaak is van de instelling zelf, mits de subfaculteit niet onder welke benaming dan ook herleeft. Denkbaar is dat functionele werkverbanden worden geschapen waardoor de coördinatie binnen een faculteit kan worden versterkt. Gewezen zij op de in de nieuwe WWO (artikel 87, tweede lid) voorziene mogelijkheid, dat subcommissies van de vaste commissie voor de wetenschapsbeoefening worden ingesteld. Er kan echter geen sprake van zijn dat een structuur in ere wordt hersteld die lijkt op de oude subfacultaire structuur.

De leden van de D'66-fractie gingen ervan uit, dat de opheffing van de huidige (sub-)faculteiten niet kan leiden tot gedwongen ontslag van personeel dat thans voor die eenheden werkzaam is. Zij namen aan, dat het daarbij voornamelijk zal gaan om administratief en beleidsondersteunend personeel. Zij vroegen of wij hierover duidelijkheid kunnen scheppen en of hierover al overleg met de universiteiten of de vakorganisaties is gevoerd.

In antwoord op de vragen en opmerkingen van deze leden zij erop gewezen, dat het voorstel bij de universiteiten te komen tot een nieuwe facultaire indeling reeds was neergelegd in het voorontwerp dat aan het voorstel van de WWO 1981 vooraf is gegaan (oktober 1979). Over dat voorontwerp is door de universiteiten geadviseerd. Ook in het Centraal Overlegorgaan Personeelszaken Wetenschappelijk Onderwijs (COPWO) is het voorontwerp besproken. Of de wijziging van de facultaire indeling bij een bepaalde universiteit gevolgen heeft voor de omvang van het personeelsbestand bij de universiteit, is niet op voorhand te zeggen. Dat hangt immers geheel af van de wijze waarop het bevoegd gezag ter plaatse (i.c. het college van bestuur) de desbetreffende reorganisatie uitvoert. Ingevolge het Koninklijk besluit van 18 april 1984, Stb. 251, zal dat bevoegd gezag over die reorganisatie overleg moeten plegen met het plaatselijk Georganiseerd Overleg.

Naar aanleiding van de bij de leden van de D'66-fractie geconstateerde behoefte aan een overzicht van anticiperende acties in de universitaire wereld met betrekking tot het in de nieuwe WWO geregelde (inter-)facultaire onderzoeksinstituut delen wij het volgende mede. Binnen de universiteiten beraadt men zich uiteraard thans reeds over de vraag of voor bepaalde onderdelen van het universitaire onderzoek gebruik ware te maken van het door de wetgever aangeboden model van het onderzoeksinstituut. Dat echter bij universitaire bestuurders, zoals gesuggereerd, reeds bij voorbaat scepsis ten aanzien van dit fenomeen zou bestaan, is ons niet bekend. De aanwending van dit organisatie-model is in hoge mate

een zaak van doelmatigheid: de versterking van het onderzoekmanagement onder bepaalde omstandigheden. De meer uitgekristalliseerde voorname van de onderscheiden universiteiten ter zake zullen te zijner tijd bekend worden uit de ontwikkelingsplannen.

In antwoord op de desbetreffende vraag van deze leden merken wij op, dat er naar ons oordeel geen aanleiding is de tamelijk globale regeling van het (inter-)facultaire onderzoekinstituut, neergelegd in de nieuwe WWO, te verduidelijken. Het model van het (inter-)facultaire onderzoekinstituut, in de nieuwe WWO geregeld, is niet exclusief in deze zin, dat andere modellen zijn uitgesloten. De wet biedt een aantal mogelijkheden die, gecombineerd, organisatievormen kunnen opleveren die ook als instituut kunnen worden gekwalificeerd. Bij deze mogelijkheden dient te worden gedacht aan de mogelijkheid dat een werkgroep wordt ingesteld voor onderwijs en/of onderzoek (artikel 95 e.v.), aan de mogelijkheid dat een of meer faculteitsraden een – gezamenlijke – commissie instellen waaraan zij de bevoegdheden met betrekking tot die werkgroep overdragen (artikel 88), welke overdracht al dan niet in het faculteitsreglement of in een gemeenschappelijke regeling wordt vastgelegd, en aan de mogelijkheid dat het college van bestuur voor die commissie en werkgroep een afzonderlijke eenheid van beheer instelt (artikel 108, eerste lid). Een dergelijk «instituut» kan worden opgezet ten behoeve van het onderwijs, bij voorbeeld voor de universitaire lerarenopleidingen of voor contractonderwijs, dan wel voor onderzoek of voor beide. Indien echter wordt gekozen voor het model van het in de nieuwe WWO geregelde (inter-) facultaire onderzoekinstituut, heeft het instituut uitsluitend een taak op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek. Dit laat evenwel onverlet, dat in dit instituut een of meer studenten werkzaam kunnen zijn in het kader van een voor hen verplichte praktische oefening zoals bij voorbeeld een stage. Van een structurele taak op het gebied van de nadere regeling en uitvoering van een onderwijsprogramma kan voor dit wettelijk geregeld instituut echter geen sprake zijn.

HOOFDSTUK IV. DEREGULERINGSTOETSING

De vaststelling van de leden van de C.D.A.-fractie, dat nog geen antwoord is te geven op de vraag in hoeverre de invoering van de nieuwe WWO, het nieuwe stelsel van planning en bekostiging daarin begrepen, zal leiden tot een verandering in de werklust voor de instellingen en de betrokken ministeries, is juist.

HOOFDSTUK V. ARTIKELEN

Artikel B.1, onderdelen B, C, D en G

Met waardering hebben wij kennis genomen van de erkentelijkheid van de leden van de C.D.A.-fractie voor de nadere uiteenzetting over de facultaire indeling en in het bijzonder over de achtergrond van ons voornemen die indeling in beginsel aan de instellingen zelf over te laten. Wij betreuren het echter dat voor deze leden vooralsnog de nadelen zwaarder wogen dan de voordelen.

Artikel B.1, onderdeel G

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen naar aanleiding van de bij nota van wijziging herziene doctoratenregeling, op welke wijze wij denken de onderlinge gelijkwaardigheid van doctoraal examens en daarmee gelijkgestelde examens aan de Open Universiteit te waarborgen. Zij stelden daarbij ook de vraag, of daarvoor nadere voorschriften nodig zijn.

Naar aanleiding daarvan wordt het volgende opgemerkt. De gelijkstelling waarvan hier sprake is, vindt haar basis in artikel 13 van de Wet op de

Open Universiteit. Krachtens dat artikel kan het examen van een z.g. OU-diplomaprogramma gelijk of gelijkwaardig zijn aan – onder meer – een bepaald doctoraal examen in het wetenschappelijk onderwijs. De wet schrijft voor, dat bij de bij het OU-statuut omtrent het examen van bedoeld diplomaprogramma te stellen eisen in dat geval ten minste gelijk dienen te zijn aan de eisen, gesteld aan het desbetreffende doctoraal examen. Aldus is de onderlinge vergelijkbaarheid waarop deze leden doelden, verzekerd. Nadere voorschriften zijn derhalve niet nodig.

Artikel B. 1, onderdelen I en J

De vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie, of met de bij de eerste nota van wijziging voorgestelde wijzigingen alle aanpassingen in de WWO die voortvloeien uit het wetsvoorstel Horizontale doorstroming h.b.o.-w.o. zijn aangebracht, wordt bevestigend beantwoord.

Artikel B. 1, onderdeel NN

In antwoord op de vragen van de leden van de P.v.d.A.-fractie met betrekking tot het z.g. stelsel van kostendragers merken wij het volgende op. De belemmeringen bij de ontwikkeling van zulk een stelsel voor de universiteiten zijn in feite te herleiden tot het probleem, dat de primaire taken van de universiteit op het gebied van het onderwijs en onderzoek wel te onderscheiden maar niet te scheiden zijn. Bij een stelsel van kostendragers gaat het om het vastleggen van kosten per taak. Indien niet kan worden geïdentificeerd welk deel van een bepaalde activiteit aan welke taak moet worden toegerekend, is het vrijwel onmogelijk een betrouwbaar stelsel op te zetten. Een alternatief is het werken met arbitraire sleutels. Daarnaast levert de toerekening van kosten die betrekking hebben op de ondersteuning van de onderscheiden taken, problemen op. Hoe moeten bestuurslasten, bibilotheken e.d. worden toegerekend per taak? Vorenbedoelde problemen hebben ertoe geleid, dat wij ervan hebben afgezien in het wetsvoorstel zelf een keuze te doen voor een bepaald stelsel. Op dit ogenblik wordt gestudeerd op een nieuw voorstel voor de richtlijnen inzake de inrichting van de universitaire begroting. Daarover zal overleg worden gepleegd met de universiteiten gezamenlijk. In die studie wordt ook het vraagstuk van de «kostendragers» betrokken.

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
W. J. Deetman

De Minister van Lanbouw en Visserij,
G. J. M. Braks